

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6To/12/2018
Identifikačné číslo spisu:	9518100163
Dátum vydania rozhodnutia:	08.04.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Štefan Michálik
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:9518100163.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Štefana Michálika a sudcov JUDr. Gabriely Šimonovej a JUDr. Viliama Dohňanského, na neverejnom zasadnutí konanom 08. apríla 2019 v Bratislave, v trestnej veci obžalovaného G. H., pre prečin prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 ods. 1 Tr. zák., o odvolaní obžalovaného proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, z 12. septembra 2018, sp. zn. BB-5T/9/2018, takto

rozhodol:

Podľa § 321 ods. 1 písm. a/ Tr. por. z r u š u j e sa napadnutý rozsudok v celom rozsahu.

Podľa § 322 ods. 1 Tr. por. vec sa v r a c i a Špecializovanému trestnému súdu, pracovisko Banská Bystrica, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, z 12. septembra 2018, sp. zn. BB-5T/9/2018 (ďalej len ako „špecializovaný trestný súd" alebo „prvostupňový súd"), bol obžalovaný G. H. uznaný za vinného z prečinu prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 ods. 1 Tr. zák., na tom skutkovom základe, že

v čase medzi 15.00 hod. až 17.40 hod. dňa 8. augusta 2017 v Zlatých Moravciach, v bare „O." na Hviezdoslavovej ulici v prítomnosti troch a viac návštevníkov a personálu baru, opakovane, minimálne desaťkrát predpažoval pravú ruku s vystretou dlaňou približne vo výške očí, pričom tento úkon sprevádzal hlasným pozdravom „NA STRÁŽ", z toho tento pozdrav vykonával asi päťkrát v sede a päťkrát v stoj, ktorý pozdrav je obdobou nacistického pozdravu - tzv. hajlovania, a je spojený s nacistickým režimom na Slovensku v období 2. svetovej vojny.

Za to bol obžalovanému podľa § 422 ods. 1 Tr. zák., s použitím § 38 ods. 2, ods. 4, § 37 písm. f/ Tr. zák., uložený trest odňatia slobody vo výmere 1 roka, výkon ktorého podľa § 49 ods. 1 písm. a/ Tr.

zák. podmiennečne odložil a podľa § 50 ods. 1 Tr. zák. určil skúšobnú dobu v trvaní 2 rokov.

Rozsudok špecializovaného trestného súdu napadol obžalovaný odvolaním ihneď po jeho vyhlásení na hlavnom pojednávaní konanom 12. septembra 2018. Zdôvodnenie tohto odvolania bolo následne prvostupňovému súdu doručené dňa 9. novembra 2018.

Obžalovaný v ňom spochybnil správnosť skutkových zistení, ku ktorým dospel prvostupňový súd, pričom v tejto súvislosti uviedol, že skutok, ktorého sa dopustil, nie je trestným činom.

Výšetrovanie inkriminovaného skutku nebolo dostatočne zamerané na preukázanie tej skutočnosti, či svoje názory prezentoval pred viac ako dvomi osobami súčasne prítomnými, ktoré by boli spôsobilé postrehnúť jeho prejav a porozumieť mu. Zabezpečené dôkazy podľa obžalovaného nesvedčia o tom, že by verejne prejavoval sympatie k fašizmu. Na tomto mieste obžalovaný poukázal, že konanie, ktoré sa mu kladie za vinu, sa udialo v uzavretom priestore baru (v rámci uzavretej spoločnosti). Podľa mienky obžalovaného, štát má právo postihovať jeho „nesprávne názory“ len vtedy, ak boli vyjadrené verejne.

Poukázal tiež na absenciu objektívnej stránky trestného činu. Po pomerne obsiahlej historickej analýze hesla, resp. pozdravu „na stráž“, obžalovaný uviedol, že jeho použitím nemal úmysel propagovať žiadne hnutie smerujúce k potlačeniu základných práv a slobôd, ale použil starý slovenský pozdrav, ktorý používala telovýchovná jednota Orol a slovenský katolícky skauting. Vyslovenému svedčí tá skutočnosť, že pri prednesení slov „na stráž“ súčasne nezdvihol pravú ruku do výšky pleca a prsty nemal spojené do výšky očí. V nadväznosti na použitie tohto pozdravu, je súčasne nevyhnutné zaoberať sa aj otázkou slobody prejavu.

Pokiaľ ide o subjektívnu stránku trestného činu, k tomu uviedol, že pozdrav „na stráž“ je s ohľadom na historické pozadie Hlinkovej gardy a Hlinkovej mládeže diskutabilný. Nemožno ho spájať výlučne s radikálnymi javmi Slovenského štátu, a preto bolo v konaní nevyhnuté preukázať, že tento pozdrav použil práve v súvislosti s propagáciou skupiny, hnutia alebo ideológie, ktorá v minulosti smerovala k potlačeniu základných práv a slobôd.

Ďalej namietol, že prvostupňový súd porušil jeho právo na obhajobu, keď dňa 12. septembra 2018 vykonal hlavné pojednávanie v neprítomnosti obhajcu, a to i napriek tomu, že s tým výslovne nesúhlasil. Postupom prvostupňového súdu bola porušená aj zásada rovnosti strán v zmysle § 2 ods. 14 Tr. por., keďže súd vykonal len dôkazy v jeho neprospech, resp. zamietol vykonať ním navrhované dôkazy. K porušeniu oboch označených zásad došlo aj tým, že mu v prípravnom konaní nebola umožnená prítomnosť pri výsluchoch svedkov, ako to predpokladá ustanovenie § 213 ods. 1 Tr. por.

Z hľadiska zákonnosti vedenia prípravného konania v spise absentuje príkaz na osobnú prehliadku, uznesenie o pribratí znalca, zápisnica o vykonaní osobnej prehliadky. K procesnému pochybeniu došlo aj v súvislosti s jeho zadržaním a obmedzením osobnej slobody dňa 8. augusta 2017, nakoľko tento úkon bol realizovaný podľa § 85 ods. 2 Tr. por.

Odvolaciemu súdu navrhol, aby podľa § 321 ods. 1 Tr. por. zrušiť napadnutý rozsudok špecializovaného trestného súdu a podľa § 322 Tr. por. vrátiť vec tomuto súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Hoci zdôvodnenie odvolania obžalovaného bolo Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky doručené dňa 15. novembra 2018, táto k jeho obsahu nezaujala žiadne stanovisko.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len najvyšší súd) ako súd odvolací v zmysle § 317 ods. 1 Tr. por. preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť napadnutého rozsudku, ako i správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo, pričom mal na zreteli aj povinnosť prihliadnuť na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por.

Vychádzajúc z uvedeného, odvolací súd po preskúmaní obsahu trestného spisu zistil, že prvostupňový súd svojím postupom spôsobil podstatnú chybu konania v zmysle § 321 ods. 1 písm. a/ Tr. por., spočívajúcu v porušení práva na obhajobu obžalovaného, a preto zrušil napadnutý rozsudok v celom rozsahu.

Podľa § 252 ods. 4 Tr. por. v prípadoch povinnej obhajoby nemožno konať hlavné pojednávanie bez prítomnosti obhajcu. Ak nejde o prípad povinnej obhajoby a obžalovaný má obhajcu, možno vykonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obhajcu, len ak s tým obžalovaný súhlasí.

Podľa § 36 ods. 4 Tr. por. za včasnosť zvolenia obhajcu, ako aj za včasnosť podania žiadosti o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 zodpovedá obvinený; pri zmene obhajcu nie je zvolenie obhajcu alebo ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 dôvodom na zmenu termínu už nariadeného úkonu trestného konania.

V kontexte citovaného, najvyšší súd podotýka, že § 252 ods. 4 Tr. por., požíva status osobitného ustanovenia (lex specialis) vo vzťahu k § 36 ods. 4 Tr. por. (R 53/2014).

To znamená, že ak súd nemieni vyhovieť žiadosti o odročenie hlavného pojednávania podanej z dôvodov, ktoré sa týkajú obhajcu obžalovaného, môže hlavné pojednávanie vykonať, len ak je obhajca (alebo náhradný obhajca) prítomný na hlavnom pojednávaní, a ak nie je, tak len so súhlasom obžalovaného. Súhlas obžalovaného je irelevantný v prípade povinnej obhajoby, nakoľko vtedy je účasť obhajcu na hlavnom pojednávaní ex lege nutná.

Ak teda súd v neprítomnosti obhajcu, aj napriek nesúhlasu obžalovaného, vykoná hlavné pojednávanie, potom dôkazy vykonané na tomto hlavnom pojednávaní nemôžu byť podkladom pre rozhodnutie vo veci samej, lebo boli vykonané nezákonne.

Najvyšší súd dodáva, že v danom prípade ide o tak zásadné porušenie obžalovaného obhajovacích práv, že jeho intenzita dosahuje rámec dovolacieho dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.

V posudzovanej veci obžalovaný s vykonaním hlavného pojednávania bez prítomnosti zvoleného obhajcu nesúhlasil (č. l. 115). Prvostupňový súd žiadosť obžalovaného o odročenie hlavného pojednávania z dôvodu neúčasti obhajcu neakceptoval, čím porušil zákonný zákaz, resp. podmienku vykonania hlavného pojednávania vyplývajúcu z § 252 ods. 4 Tr. por.

Najvyšší súd pri rozhodovaní o predloženom odvolaní nesústredil svoju pozornosť na správnosť a úplnosť skutkových zistení ako aj správnosť právnej kvalifikácie skutku, keďže odsúdeniu obžalovaného predchádzal nezákonný postup pri vykonaní hlavného pojednávania, ktorý celkom diskvalifikuje napádané meritórne rozhodnutie. Prvostupňový súd pristúpi k formulácii svojich skutkových a právnych záverov až po opätovnom vykonaní dokazovania, a to vrátane prípadného ukladania sankcie.

Na podklade uvedených skutočností, najvyšší súd rozhodol spôsobom, ako je vyjadrené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný ďalší riadny opravný prostriedok.